

ÉRZÉKENYÍTŐMUNKAFÜZET

Tanári útmutató az általános iskola felső tagozat 7.8. osztályos tanulók számára készített munkafüzetéhez

Készült a fogyatékossgal élő társaink megismerése és elfogadása céljából.

Gyula, 2020.

Ez a kiadvány az EFOP-3.1.6-16-2017-00045 „Mindannyian mások vagyunk” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Békéscsabai Tankerületi Központban pályázat keretében készült. Szakmai megvalósító az Esély Pedagógiai Központ EGYMI Pánczél Imre Tagintézménye.

Kedves Kollégánk!

Az érzékenyítő munkafüzettel az a célunk, hogy játékos feladatokon keresztül, saját tapasztalataik alapján ismerjék meg a diákok a fogyatékossgal élő személyek sajátos igényeit, élethelyzetét. Napjainkban egyre jobban előtérbe kerül a társadalmi integráció jelentősége, ennek következtében egyre több integrált tanulóval találkozunk a többségi iskolákban. Az inklúzió akkor működhet jól, ha megvannak a feltételei, melynek egyik alappillére a többségi tanulók elfogadó, kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló attitűdjének kialakítása, szemléletformálása. A program során fejlődik az érzékenyítésen résztvevő tanulók önismerete, társas kultúrája. Elősegítve, hogy szociálisan érzékeny, segítő magatartású felnőtté váljanak.

Ezen tanári útmutatót igyekeztünk minél részletesebben megfogalmazni, hogy az órák megtartásához nagyobb segítséget nyújthassunk. Az életkori sajátosság és fejlettségi szint figyelembe vétele miatt, ezt a munkafüzetet inkább az felső tagozat 7-8. osztályának ajánljuk. Mivel minden osztály más és más összetételű, ezért az útmutatóban szereplő módszerek, eszközök, ajánlások, az adott osztály igényeire igazíthatók.

Javasoljuk a 8 óra megvalósítását heti rendszerességgel, lehetőleg ugyanazon időpontban. A rendszerességet azért tartjuk jónak, mert így kellő idő van biztosítva a leülepedéshez, viszont nem túl sok idő telik el az egyes órák között.

Ajánlás a terem elrendezésére: a székeket körben elhelyezve, elegendő helyet hagyva az aktivizáló feladatoknak.

Az egyes feladatoknál megfogalmazott háttér információk segítenek, hogy azon pedagógus kollégáink is bátran belevághassanak a programba, akik számára a fogyatékossgal élő emberek világa kevésbé ismert.

Jó hangulatú és hasznos foglalkozásokat kívánunk!

„A szavaidnak, a tetteidnek és a hozzáállásodnak nagyobb hatása van az életemre, mint bármilyen fogyatékossgának”ANGELA WILLEY

Mit kell tudnod a munkafüzetről?

Ariel betűtípust választottunk a munkafüzetünkben, mivel a legegyszerűbb kivitelezésű és ez által leginkább felismerhető jel a fogyatékossgal élők számára.

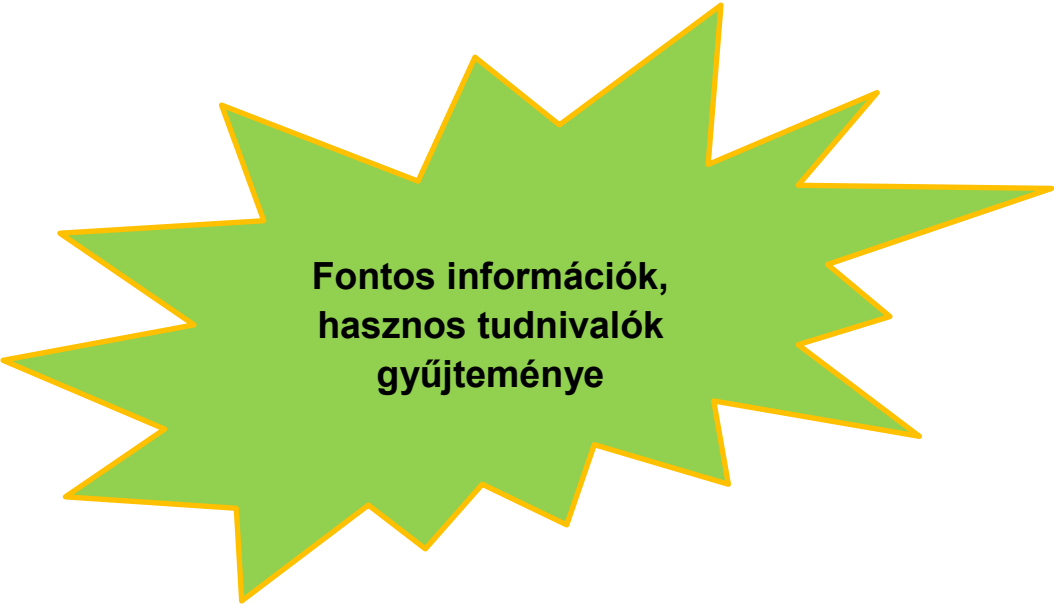
A munkafüzet feladatainál törekedtünk a korosztály képességeihez, igényeihez, attitűdjéhez igazodó játékos, de még is sokat mondó, saját tapasztalásokon alapuló információ átadásra.

A feladatok strukturáltan jelennek meg a munkafüzetben, segítve az egyes fogyatékossgai csoportok közötti eligazodást.

Lehetőség a segítségadás „tanulására”.

A munkafüzetünk szereplői valós személyek.

Minden fogyatékos típus után van lehetőség egy-egy gondolat megfogalmazására, ami akár saját élmény, érzés is lehet, vagy egy új, érdekes információ.

**Fontos információk,
hasznos tudnivalók
gyűjteménye**

A témák feldolgozását az alábbi tematikus tervben megfogalmazott ütemben és időtartamban javasoljuk megvalósítani.

Tematikus terv

Óra	Idő: (feladatra szánt idő)	Tevékenység:	Cél, feladat:	Kulcsszavak	Kompetenciák:
1.	5'	Bevezető gondolatok	Ráhangelődés, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése.		Szociális és állampolgári kompetenciák
	15'	1.Címkézés	A tanulók ön- és társismeretének fejlesztése	- énkép - önismeret Mindenki valamiben más, mindenki valamiben egyforma -általánosítás, előítélet	Kifejezőkészség Személyes kompetencia
	10'	2.Köreim	Nézőpontváltás Szemléletformálás Viszonyítások		Kezdeményező készség és vállalkozói kompetencia
	10'	3.Ne általánosíts!	Tanulók figyelmének felkeltése az általánosítás negatív hatásaira.		Személyes kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés - önismeret	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
2.	5'	4.a. Interjú egy látássérült személlyel	A interjú által a tanulók elképzelhetik, mit él át a fogyatékos személy.	- látássérülés - empátia	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári

			Mikben hasonlít az életük az övékéhez, illetve milyen nehézségekkel találkozik nap, mint nap. Mégfogalmazhatják érzelmeiket.	- fehér bot - szegregáció/integráció - rehabilitáció	kompetenciák
	7'	4.b.Beszélgetés	Látássérüléssel járó attitűd megismerése. Látássérülés jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- látássérülés - vakok, gyengénlátók - segédeszközök - közlekedés - kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetenciák
	5'	5.Titkos írás	Ismerkedés a Braille írással	- Braille ABC	Anyanyelvi kompetencia Szociális kompetencia
	10'	6.Látványrajz	Más érzékszervek szerepe az információszerezés kapcsán. Tájékozódás, információszerezés.	- Belső kép	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia, Praktikus kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	5'	7.Fizess láthatatlanul	Taktilis érzékelés útján való információszerezés	- taktilis	Praktikus kompetencia Matematikai kompetencia
	5'	8. „Bizalom-járat”	Bizalom megélése A játék lehetőséget ad a látássérültek, vakok helyzetének megélésére. Hallás szerepe a tájékozódásban, információszerezésben. A kiszolgáltatottság érzésének megélésével segíteni a nézőpontváltást. Speciális igények figyelembe vételének tudatosítása.	- bizalom - együttműködés-bizalom - hallás - taktilis érzékelés - térbeli tájékozódás - csoport kohézió - együttműködés	Szociális kompetencia Mozgásos kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival	- látássérülés	Szociális és állampolgári kompetenciák

			megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait	- vakok, gyengénlátók - segédeszközök - közlekedés - kommunikáció	Hatékony, önálló tanulás
	3'	Gyűjtőmunka	Kutató munka a témával kapcsolatban		Digitális kompetencia Szociális kompetencia
3.	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása		
	5''	9.a. Interjú egy hallássérült személlyel	Hallássérüléssel járó attitűd megismerése. A hallássérülés jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- hallássérülés - siketek, nagyothallók - jelnyelv	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia
	5'	9.b.Beszélgetés	Saját tapasztalat, benyomás szerzése Önmaga beleélése a másik helyzetébe Megtapasztalhatják, hogy az elvontabb gondolatok korlátozhatják a megértést, problémamegoldást. De a megfelelő módszerek segítségével, hogyan lehet számukra értelmezhetővé, megoldhatóvá tenni a feladatot.		
	18'	10. JelRefrén	Ismerkedés a jelnyelvvel	- jelnyelv	Kulturális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	5'	11. Szavak nélkül	Non verbális kommunikáció alkalmazása, megértése	- non verbális kommunikáció	Kommunikációs kompetencia
	4'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden	- hallássérülés	

			diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait	- siketek, nagyothallók - jelnyelv - hallókészülék - non verbális kommunikáció	
	1'	Gyűjtőmunka	Kutató munka a témával kapcsolatban		Digitális kompetencia
4.	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása		Anyanyelvi kompetencia Vállalkozói kompetencia
	5'	12.a. Interjú egy autizmussal élő személlyel	Autizmus spektrum zavarral járó attitűd megismerése. Autizmus spektrum zavar jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása	- autizmus spektrum zavar - kommunikáció - szociális viselkedés - szenzoros feldolgozás zavara - rugalmas gondolkodás	Szociális kompetencia
	5'	12.b. Beszélgetés			
	5'	13. „Szó- szerint”	Szólások értelmezése	- szószerinti értelmezés konkrét kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	14. Folyamatábra	Vizuális segítség a cselekvés megszervezéséhez	- folyamatábra	Praktikus kompetencia
	11'	15. Bábeli zűrzavar	Szenzoros túltelítődés megtapasztalása játékos formában	- szenzoros érzékenység - empátia	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia

	5'	16.Csendes óra	Protetikus környezet kialakítása, akadálymentesítés	- protetikusan - akadálymentes - zavaró ingerek - piktogramok	Szociális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- autizmus spektrum zavar - kommunikáció - szociális viselkedés - szenzoros feldolgozás zavara - rugalmas gondolkodás	Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás
	2'	Gyűjtőmunka	Kutató munka a témával kapcsolatban		Digitális kompetencia
5.	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása	-	Anyanyelvi kompetencia Vállalkozói kompetencia
	5'	17.a.Interjú egy mozgássérült személlyel	Mozgássérüléssel járó attitűd megismerése. Mozdaltsérülés jellegzetes jegeinek megismerése	- mozgássérülés - kerekesszék - akadálymentesítés - segítségadás	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia, Praktikus kompetencia
	5'	17.b.Beszélgetés	Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.		Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
	3'	18.Szájszignó	Tapasztalatszerzés	- kompenzálás	Praktikus kompetencia
	30'	19.a.	A tanulóknak a feladat által	- akadálymentes	Szervezői kompetencia

		Osztálykirándulás	alkalma nyílik arra, hogy megfigyeljék milyen akadállyal találja szemben magát egy mozgáskorlátozott tanuló napi szinten. Megismerik az akadálymentesség egyes szempontjait.	- rámpa - lift - közlekedés - busz	Kognitív kompetencia Szociális kompetencia Praktikus kompetencia
6.	1'	Gyűjtőmunka	Kutató munka az adott témában		Digitális kompetencia
	15'	19. b. Osztályirándulás tervek bemutatása	Tervek bemutatása, átbeszélése	-akadálymentes -részvétel	Vállalkozói kompetencia
	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása		Anyanyelvi kompetencia Vállalkozói kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- mozgássérülés - kerekesszék - akadálymentesítés - segítségadás	
	5'	20.a „K-k-kétszer”	Beszédfogyatékossgal járó attitűd megismerése. Beszédfogyatékossg jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- beszédfogyatékossg - kommunikációs nehézség - augmentatív kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	20.b. Beszélgetés			
	7'	21. Vever-seve-lövő	Beszédképzési nehézség megtapasztalása	- beszédprodukció - artikuláció - beszédértés	Anyanyelvi kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- beszédfogyatékossg - kommunikációs nehézség - augmentatív kommunikáció	
	1'	Gyűjtőmunka	Kutató munka az adott témában		Szociális és állampolgári kompetenciák Hatékony, önálló tanulás

7.	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása		Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	22.a.Interjú egy értelmileg akadályozott személlyel	Értelmi fogyatékossgal járó attitűd megismerése. Értelmi fogyatékossg jellegzetes jegyeinek megismerése Velük kapcsolatos segítő magatartás kialakítása.	- lassú fejlődési ütem - többletidő - - speciális iskola - gyógypedagógia - vizuális támogatás - KÉK - Down- szindróma	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	5'	22.b.Beszélgetés			
	11'	23. „Észtúra”	Többletsegítés adásával elsőre nehézséget okozó feladat megoldása	- verbális és vizuális segítés	Kognitív kompetencia
	15'	24. KÉK	Könnyen érthető kommunikáció megismerése, segítő magatartás kialakítása érdekében	-KÉK	Kommunikációs kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	5'	Gondolatbuborék	A csoportos reflexió után minden diák a saját szavaival megfogalmazva leírja, amit a témáról gondol. Megfogalmazza érzelmeit, gondolatait.	- lassú fejlődési ütem - többletidő - - speciális iskola - gyógypedagógia - vizuális támogatás - KÉK	Szociális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	2'	Gyűjtőmunka	Kutatómunka a témával kapcsolatban		Önálló tanulás
8.	2'	Beszámoló	Gyűjtőmunka bemutatása		Szociális kompetencia, Kezdeményező és vállalkozói kompetencia

	10'	25. Alkotás	Fogyatékoság típusok kreatív megjelenítése	- absztrahálás	Praktikus kompetencia Kulturális kompetencia
	5'	26. Keresztrejtvény	Ismeretek felelevenítése	- elfogadás: pozitív érzelmi odafordulás	Kognitív kompetencia
	2'	27. „Minek nevezzetek?”	Megfelelő kifejezések tudatosítása	- korrekt kifejezések	Szociális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	20'	28. Kampányplakát	Ismeretek felelevenítése	- elfogadás: pozitív érzelmi odafordulás	Szociális kompetencia, Vizuális készség, Kezdeményező és vállalkozói kompetencia
	8'	29. Szóháló	Saját érzélem kifejezése egy szóban.	- másság - elfogadás - képesség - kortárs - érdeklődési kör - együttműködés	Szociális kompetenciák Anyanyelvi kompetencia

Óratervek

Feladat sorszáma	Idő	Feladat	Tevékenység leírása	Cél	Módszer	Munkaforma	Eszköz
1. óra							
	5'	Bevezető gondolatok	„A következő óráinkon olyan embertársainkról fogunk beszélgetni, akik valamilyen fogyatékossgal élnek. „ Irányított beszélgetés a másságról, fogyatékossgáról. - Mérd fel a tanulók előzetes ismereteit a téma kapcsán. - Milyen érzéseik vannak ezzel a témával kapcsolatban - Milyen érzéseik vannak, ha fogyatékkal élővel találkoznak (pl. sajnálat, félelem)	Ráhangolódás, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése, előzetes ismeretek felmérése, szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, beszélgetés, irányított kérdések	Frontális	
1.	15'	“Címkézés”	A tanulók kapnak egy cédulát, amin be kell fejezniük a nyitott mondatot. (Más vagyok, mint az osztálytársaim, mert...) A cédulákat összekeverik. Mindenki kihúz egyet, felolvassák. Ki kell találni, hogy ki írta. Beszélgetsenek arról, hogy miért pont ezt írta, pl. biztosra ment, hogy felismerjék a többiek, vagy éppen büszke erre a tulajdonságára.	Énkép, ön- és társismeret tulajdonságok, ismertető jegyek	Cselekedtetés	Egyéni, csoportos munka	cédulák
2.	10'	"Köreim"	A tanulók alkossanak egy nagy kört. Azok a tanulók, akikre igaz az éppen elhangzott állítás, álljon a kör közepére. Állítások: - szeretem a horror filmet	Énkép, önismeret, azonosságok és különbségek felismerése	Cselekedtetés	Csoportos munka	

			- sok követőm van - posztoltam már a tik-tok-on - meghatódok a romantikus filmekben - sportolok - táncolok - számítógépes játékon játszok - tudok főzni - eljárrok hétvégén a barátokkal bulizni -				
3.	10'	“Ne általánosíts!”	4 ív csomagoló papírt helyezzen el, egy központi helyre, a következő feliratokkal 1. A lányok általában... 2. A fiúk általában... 3. Az öregek általában... 4. A gyerekek általában... A tanulók” brainstorming” módszerrel lejegyzik ötleteiket. Összesítés után, beszélgessenek az általánosításról és az előítéletekről. Pozitív vagy negatív tartalmú-e. Érveljenek és cáfoljanak. Mik lehetnek a negatív hatásai.	azonosságok és különbözőségek egyén tiszteletének fontossága	Cselekedtetés, beszélgetés és	frontális munka	csomagoló papír filctoll
	5'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Dórral kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon osztályfokon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés, beszélgetés és	Egyéni, frontális	munkafüzet-et

2. óra							
4.a.	5'	Interjú egy látássérült személlyel	A tanulók figyelmesen olvassák el az interjú szövegét. Keressék meg és írják a megfelelő helyre a kérdéseket!	látássérülés megismerése	Beszélgetés irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munkafüzet
4.b.	7'	Beszélgetés	Beszélgetés a látássérültekről A beszélgetés során érintett témák: - kik a látássérültek? (vakok, gyengénlátók) - van, aki így születik/ születése után vakul meg, van, akinek az élete későbbi szakaszában romlik vagy veszik el a látása betegség vagy baleset következtében - miben szorulnak támogatásra? (közlekedés, önellátás- ezek megtanulhatók) - milyen segédeszközöket használnak? (fehérbot, vakvezető kutya) - segítségadás: közlekedés- megkérdezni, szükségük van-e segítségre. Engedjük, hogy a vállunkra tegyék a kezüket, jelezzük előre, ha lépcső, vagy útpadka jön. Mindent tegyünk vissza a pontos helyére, hogy megtalálják. A kék alapon sárga betűk a legjobban láthatóak egy gyengénlátó számára.	szociális érzékenység fejlesztése,			

5.	5'	“Titkosírás”	Mutassa be a tanulóknak a Braille ABC-t. A munkafüzetben található Braille írás dekódolása (Légy elfogadó) Vigyen be gyógyszeres dobozokat, amin meg tudják figyelni a Braille írást, ki tudják tapintani.	A látássérültek által használt ABC megismerése	Magyarázat cselekedtet és	egyéni frontális	munkafüz et
6.	10'	“Látványrajz”	A tanulók alkossanak párokat. A tanári útmutató, 1. számú mellékletében található képeket fénymásolja le több példányban, hogy minden párnak jusson belőle, majd ossza ki a párok egyik tagjának. Anélkül, hogy a pár másik tagja látná a képet, társa leírására hagyatkozva, megpróbálja reprodukálni. Emeljük ki, hogy nem az esztétikum a fő szempont. Beszélgessenek a tapasztaltakról.	Hallott információ megjelenítés e tapasztalatszerzés	Cselekedtet és	Páros munka	Képek (TÚ.1. sz. melléklet) Rajzlap Ceruza
7.	5'	“ Fizess láthatatlanul”	Néhány vállalkozó kedvű tanuló szemét bekötjük. Ki kell keressék az aprók közül egy társuk által bemondott összeget. Az aprópénz megkülönböztethető mérete, vastagsága, recézettsége alapján, míg a papírpénznél a különböző bankjegyek jellegzetes meghajtogatása segít. Már speciális okostelefon is létezik, ami felismeri a bankjegyeket. A bankkártyás fizetés rizikós, a pin kód beírása nem jelent problémát, de nem tudhatják biztosra, milyen összeg szerepel a terminálon. Sajnos csak kevés olyan ATM üzemel, amit tudnak használni.	Taktilis érzékelésre való támaszkodás megtapasztalása	Cselekedtet és	Frontális munka	Apró pénz, kendő
8.	5'	„Bizalom-járat”	A tanulók alkossanak egy oszlopot és fogják meg egymás vállát. Vonatozzanak	Tapasztalat szerzés,	Cselekedtetés	Csoportos munka	

			az osztályteremben úgy, hogy csak a legutolsó tanuló szeme van nyitva, ő irányítja a többieket. A játék után beszélgessenek, arról, hogyan érezték magukat a tanulók ebben a helyzetben.	egymásra hangolódás, érzékelés			
	5'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba a Dórral kapcsolatosan elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Harmadik évfolyamon, vagy ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni, frontális	munkafüzet
	3'	Gyűjtőmunka	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten látássérüléssel élő ismert személyeket	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni, frontális	Munkafüzet, ceruza

3.óra							
	5'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a gyűjtőmunkáját.	Előadókész-ség, tudásmegosz-tás	Cselekedte-tés	Frontális munka	Munka füzet
9.a.	5'	9.a. Interjú egy hallássérült személlyel	A tanulók figyelmesen olvassák el az interjú szövegét. Keressék meg és írják a megfelelő helyre a kérdéseket!	hallássérülés megismerése	Beszélgetés irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munka füzet
9.b.	5'	9.b. Beszélgetés	Beszélgessen az osztály a hallássérülésről. A beszélgetés során érintett témák: - kik a hallássérültek? (ez egy gyűjtőfogalom. A siketeket és nagyothallókat egyaránt magába foglalja. A hallássérülésnek különböző fokai vannak.) - a süket vagy siket elnevezést használjuk inkább? A siket elnevezés kevésbé elterjedt, de maguk a siketek előnyben részesítik a sükettel szemben - mi segíti őket a hallásban, a beszéd megértésében? (nagyothallókat-hallókészülék, siketeket- jelnyelv, megfelelő artikuláció, szájról olvasás, testbeszéd) hogyan lesz valaki hallássérült? (pl.örökletes, az anya terhessége alatt, vagy születés közben éri valami, betegség hatására, zajártalmak következményeként)	szociális érzékenység fejlesztése			

10.	20'	“Jel-Refrén”	A feladathoz szükséges internet elérés. Alakítsanak 3 csoportot. Minden csoport kap egy zenei klipet, ami jelnyelven van szinkronizálva. A feladatuk a refrén betanulása. Ez történhet olyan módon, hogy mindenki betanulja az összes jelet és egyszerre mutatják be, vagy felosztják, és mindenki egy-egy jelet jelel egymás után. Tárogás engedélyezett mellé, de hangot nem szabad kiadni. A csoportok mutassák be egymásnak a jelelt refréneket. A többiek próbálják kitalálni, melyik zeneszám lehet. Beszélgessenek a tapasztaltakról. Ajánlott dalok: Horváth Tamás: Meggyfa https://www.youtube.com/watch?v=P-FVnIrk1FE Rácz Gergő, Orosvai Reni: Mostantól https://www.youtube.com/watch?v=GdQhZDfinZ4 Punnany Massif: Élvezd https://www.youtube.com/watch?v=g3HhyEvxss0 Mivel a jelnyelvet a halló környezet nem ismeri, így hatékonyabb a siket gyereket beszédre és szájról olvasásra tanítani.	Empátia kialakítása, ismerkedés a jelnyelvvvel	Cselekedtet és, beszélgetés	Frontális	Kendő, használati tárgyak
.11.	5'	“Szavak nélkül”	Egy vállalkozó kedvű tanuló kiáll az osztály elé. Húz egy cetlit, majd a rajta szereplő mondatot elmutogatja a társainak. Aki először megfejti, az	Empátia kialakítása, tapasztalat szerzés	Cselekedtet és, beszélgetés	Csoportos frontális	TÚ. 2. számú mellékletmon

			mutogathat következőleg.				datonk ént felvág va
	4'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolatbuborékba az elhangzottakból a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés és, beszélgetés	Egyéni frontális	Munka füzet, ceruza
	1'	Gyűjtőmunka	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten hallássérüléssel élő ismert személyeket	Digitális kompetencia, önálló tanulás, kutatás, ismeretszerzés	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munka füzet, internet
4.óra							
	3'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a gyűjtőmunkáját.	Előadókészség, tudásmegosztás	Cselekedtetés	Frontális munka	Munka füzet
12.a.	5'	Interjú egy autizmussal élő személlyel	A tanulók figyelmesen olvassák el az interjú szövegét. Keressék meg és írják a megfelelő helyre a kérdéseket!	autizmus spektrum zavar megismerése	Beszélgetés irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munka füzet
12.b.	5'	Beszélgetés	Beszélgetés az autizmus spektrum zavarról. A beszélgetés során érintett témák: -mi az autizmus? –pervazív fejlődési zavar: veleszületett, genetikai okokra visszavezethető, máshogy fejlődik az	szociális érzékenység fejlesztése			

			agyuk -milyen nehézségeik vannak? ○Kommunikációs, társas viselkedés pl.: nehezen barátkoznak, nehezen beszélgetnek, nehezen mérik fel mikor, kivel, miről lehet beszélni nem egyértelmű számukra, hogy egyes helyzetekben mi az elvárt viselkedés beszédértés nehézsége, szó szerint értelmezik a mondottakat, ez komoly frusztrációt okozhat érzelmek kifejezésének és felismerésének nehézsége (de nem hiánya!) ○Rugalmas viselkedés szervezés pl. ragaszkodás a megszokotthoz pl. megszokott helye az osztályban, buszon, megszokott útvonal, napirend nehézség a hétköznapi önállósági feladatok lépéseinek megtervezésében pl. öltözés, fogmosás gyakran van egy kedvelt témájuk, amiről nagyon sokat tudnak				
--	--	--	--	--	--	--	--

			○Szenzoros túlérzékenység vagy alul érzékenység pl. Érzékenyebben vagy éppen kevésbé reagál bizonyos hangokra, szagokra, ízekre, érintésre, fényekre ○Előfordulhat kiemelkedő tehetség pl. matematika, zene, rajzolás -Miben hasonlít a tanulókra (pl. érdeklődési területek)				
13.	5'	“Szó szerint”	A tanulóknak ki kell találniuk, melyik szóolás, közmondás ábrázolását látják a munkafüzetben, majd leírni a jelentését és, hogy mikor használjuk azt. Beszéljék meg közösen a megoldást. Figyeljük meg, milyen gyakran használunk nem szó szerinti jelentést a mindennapokban. Keressünk hétköznapi példákat rá. Az iskolai tananyagban mikor fordul elő gyakran (pl. irodalom óra). Az autizmussal élő személyek hajlamosak szó-szerint értelmezni az elhangzottakat, ezért fontos, hogy egyértelműen fogalmazzunk.	Empátia kialakítása, egyértelmű kommunikáció szükségességének érzékeltetése	Cselekedtet és, magyarázat	Egyéni, frontális	Munka füzet

14.	5'	“Folyamatábra”	A tanulóknak először a munkafüzetben lévő kész nyuszi képét látva kell megpróbálniuk meghajtogatni a nyuszt. Valószínűleg nem igazán fog sikerülni. Hagyjon pár percet a próbálkozásra, majd lapozzanak a MF..sz mellékleténél található folyamatábrához, amin láthatóak a hajtogatás lépései. Így már könnyebben megvalósítható lesz. A feladat azt igyekszik bemutatni, hogy az autizmussal élő társainknak a számunkra egyszerűnek tűnő cselekvéssorok (akár öltözködés, fogmosás) megvalósítása a viselkedésszervezés nehézsége miatt akadályba ütközhet. Emiatt a folyamatábrák (adott cselekvéssor lépésekre lebontása és vizuális megjelenítése pl. kép/írott formában) használata segítheti őket. Ez az önállóságuk elősegítése szempontjából fontos. Nézzék meg a munkafüzetben található folyamatábra mintát: MF ..sz. melléklet. Milyen helyzetben használunk mi is a hétköznapi életben ilyesmiket? (pl. főzés, összeszerelés)	Empátia, viselkedésszervezés nehézségének megtapasztalása, vizuális segítség használata	Cselekedtetés, beszélgetés magyarázat	Egyéni, frontális	Munka-füzet
15.	10'	“Bábeli zűrzavar”	<i>Csoport alkotás: minden tanuló húz egy puzzle darabot (TÚ. 3/a sz. melléklet), majd megkeresi, melyik képhez illeszkedik. A puzzle-ok minden darabját vágja ki a pedagógus és helyezze két külön borítékba. Csak annyi puzzle darabot osszon ki, ahány tanuló van. A többi puzzle-t hagyja a borítékban. A borítékokat és a minta képeket tegye az</i>	Empátia kialakítása, szenzoros érzékenység és túltelítődés fogalmának megértése	Cselekedtetés és, magyarázat, beszélgetés	Csoportos, frontális	TÚ. 3/a., 3/b. sz. melléklet, zseblámpa, zajjel-

			osztályterem két pontjába. A tanulók kirakják a puzzlet és közben kialakul a két csoport. Az egyik csoportot hívja magához, és anélkül, hogy a másik csoport hallaná, beszélje meg velük, hogy az ő feladatuk a többiek zavarása lesz. Ezt tehetik hanggal, mozgással, zajongással, beszéddel, érintéssel. Eközben a tanár felolvas egy szöveget (TÚ. 3/b számú melléklet), míg a másik csoport próbál erre figyelni és válaszolni a hallottak alapján a kérdésekre. A hallgató tanulók ezáltal megtapasztalják, hogy az autizmussal élőket hogy el tudja árasztani a sok inger, ami őket éri. Nekik egy számunkra hétköznapi helyzet pl. zajos osztályterem, bevásárló központ ilyen érzés lehet a szenzoros érzékenységükből fakadóan. Kérdezze meg, hogyan érezték magukat a tanulók a szituációban. Beszélgessenek a szenzoros érzékenységről. Ötleteljenek, mi segíthet, pl. zavaró ingerek csökkentése, kizárása, fülvédő használata, nyugodt tanulási környezet, napszemüveg, fül dugó.				tő eszkö- zök
16.	5'	“Csendes óra”	Írják a tanulók a munkafüzetben látható piktogrammok mellé a jelentésüket. Beszélgessenek a Dechatlonnál megvalósuló „csendes óra” hasznáról.	Empátia kialakítása, protetikusan környezet kialakítása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni, frontális	munka- füzet
	5'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a	Összegzés, tanulság	Cselekedtet és,	Egyéni, frontális	munka- füzet

			munkafüzetben található gondolatbuborékban, hogy az elhangzottakból mi a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	beszélgetés		
	2'	Gyűjtőmunka	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten autizmussal élő ismert személyeket	Digitális kompetencia, önálló tanulás, kutatás, ismeretszerzés	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munka füzet, internet
5. óra							
	3'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a gyűjtőmunkáját.	Előadókészség, tudásmegosztás	Cselekedtetés	Frontális munka	Munka füzet
17.a.	5'	Interjú egy mozgássérült személlyel	A tanulók figyelmesen olvassák el az interjú szövegét. Keressék meg és írják a megfelelő helyre a kérdéseket!	mozgássérülés megismerése	Beszélgetés irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munka füzet
17.b.	5'	Beszélgetés	Beszélgetés a mozgássérülésről. A beszélgetés során érintett témák: - hogy lesz valaki mozgássérült? Van aki így születik, mások baleset, vagy betegség következtében -miben mások mint mi? mozgásuk korlátozott, nehezebben érzékelnek, más a hőérzetük, néha a beszédre is kihat a sérülés. – miben okoz ez nehézséget? Nehézség a közlekedésben, öltözködésben, tisztálkodás bizonyos területeiben, étkezésben. A sérülés fajtájától és mértékétől függően.	szociális érzékenység fejlesztése			

			-hogyan segíthetünk? konkrét segítségadás, a környezet akadálymentesítése				
18.	2'	“Szájszignó”	A feladathoz filctollakra lesz szükség, ezzel ugyanis könnyebben megvalósítható. A tanulók megpróbálják beírni a nevüket a munkafüzetben található rubrikába úgy, hogy nem foghatják a kezükben a hagyományos módon a filctollat. Próbálkozhatnak pl. lábbal, szájjal. Beszéljék meg a tapasztalatokat.	Akadályozott mozgás megtapasztalása, empátia	Cselekedtetés, beszélgetés	Egyéni, frontális	Munka-füzet, filctollak
19.a	30'	“Osztálykirándulás”	A tanulók 3 csoportban fognak dolgozni. Szükség lesz internet elérésre. A feladatuk egy kétnapos osztálykirándulás tervezése, amin kerekesszékekkel közlekedő osztálytársuk is részt tudna venni. A helyszínek, programok, szolgáltatások valóságosak legyenek. Használják segítségül az internetet. Szerepeljenek kulturális programok és szabadidős tevékenységek is.	Mozgássérültek mindennapi nehézségeinek megismerése, problémamegoldás	Cselekedtetés	Csoportos	internet
		Gyűjtőmunka	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten mozgássérüléssel élő ismert személyeket	Digitális kompetencia, önálló tanulás, kutatás, ismeretszerzés	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munka füzet, internet
6. óra							
19. b	15'	Osztálykirándulás tervek bemutatása	A csoportok mutassák be a tervezeteiket, beszélgessenek az ötletekről.	Előadókészség, tudásmegosztás	Cselekedtetés	Frontális munka	
	2'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a	Előadókész-	Cselekedte-	Frontális	Munkafüzet

			gyűjtőmunkáját.	ség, tudásmegosz- -tás	tés	munka	
	5'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolat buborékba, hogy az elhangzottakból mi a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmaz- á-sa	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni, frontális	munkafüzet
20.a.	5'	22. a. "K-k- kétszer"	A tanulók olvassák el a cikk szövegét, majd hallgassák meg a dalt. Beszéljék meg, miről énekel Papp Szabi, a zenekar énekese. Mit éreztek a tanulók a zenehallgatás közben? Milyen információt tudtak meg a riport és dal kapcsán a dadogásról?	Beszédfigyelem ékosság jellemzőinek megismerése , szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés irányított kérdések, magyarázat	Frontális	Munkafüzet
20.b.	5'	22. b. Beszélgetés	Beszélgetés a beszédfigyelemről. A beszélgetés során érintett témák: - kik a beszédfigyelemesek (azok tekinthetők annak, akik egyáltalán nem beszélnek, vagy beszédük kísértésre szorul, ezért valamilyen más alternatív kommunikációt alkalmaznak) - milyen kommunikációt alkalmaznak: pl. kézjelek, képcserés kommunikáció (képek, szóképek), beszélő alkalmazások				
21.	7'	"Vever-seve-lövő"	A feladat előkészítéseként vágja ki a TÚ.4. sz. mellékletében található versrészleteket. Egy vállalkozó tanuló	Akadályozott beszéd megtapasztal- lása	Cselekedte- tés, beszélgetés	Frontális	Tú. 4. sz. melléklet

			kimegy az osztály elé, húz egy verset, és felolvassa robotnyelvvé alakítva. Aki kitalálja, az lesz a következő. Szemléltesse ezzel a példával: Evej mivi ava kővő! tyúvúkavanyóvó, kevend Ava szovobávábavan lavakivikk ivitt bevent? (Petőfi Sándor: Anyám tyúkja) Beszélgessenek, milyen érzéseket váltott ki ez a gyakorlat.				
	5'	Gondolatbuborék	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolat buborékba, hogy az elhangzottakból mi a számára legfontosabb gondolatot/ gondolatokat. Ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	Összegzés, tanulság levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés, beszélgetés	Egyéni, frontális	munkafüzet
	1'	Gyűjtőmunka	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten egy beszédfigyafatékossággal élő ismert személyt, ragasszák be fényképét a munkafüzetben kijelölt helyre, pár bemutató sor kíséretében.	Digitális kompetencia, önálló tanulás, kutatás, ismeretszerzés	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munkafüzet, internet
7.óra							
	2'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a gyűjtőmunkáját.	Előadókészség, tudásmegosztás	Cselekedtetés	Frontális munka	Munkafüzet
22.a.	5'	Interjú egy	A tanulók figyelmesen olvassák el az	Értelmileg	Beszélgetés	Frontális	Munkafüzet

		értelmileg akadályozott személlyel	interjú szövegét. Keressék meg és írják a megfelelő helyre a kérdéseket!	akadályozottság jellemzőinek megismerése	irányított kérdések, magyarázat		
22.b.	5'	Beszélgetés	Beszélgetés az értelmi akadályozottságról. A beszélgetés során érintett témák: - értelmi fogyatékossgal élő emberek jellemzői (alacsonyabb intelligenciaszint, beszédértési nehézségek, nehezebb önkifejezés, naivitás, lassabb tanulási tempó...) - mi az a Down-szindróma (23. kromoszómából 3 van (=kromoszóma rendellenesség), így születnek, mandula alakú szemek, jellegzetes arcvonások, átlagnál alacsonyabb intelligenciaszint, önállósági feladatokban támogatásra szorul -miben szorul támogatásra Dóri (pl. önállóság, önkiszolgálás, tanulásban több idő biztosítása, lassabb tempó, több magyarázat, tevékenykedésen keresztüli tanítás, beszéd kiegészítése képekkel...) -milyen tulajdonságokon osztozik a tanulókkal (szeret énekelni, főzni) - mi az a gyógypedagógiai iskola, kik járnak oda	, szociális érzékenység fejlesztése			
23.	11'	“Észtúra”	A tanulók munkafüzetében látható képet figyeljék meg alaposan. A feltett kérdésekre 5 percet kapnak, hogy megválaszolják. Ezután közös ellenőrzéssel, rávezetéssel, segítségadással megbeszéljük a helyes válaszokat. (Segítő kérdések a TÚ. 5.	Empátia kialakítása, az értelmi fogyatékossgal élő tanulók nehézségei-	Cselekedtetés, érzékeltetés, magyarázat	Egyéni munka, frontális	Munkafüzet, TÚ. 5. számú melléklet, ceruza, tábla

			számú mellékletében.) A többlet idővel. rávezető kérdésekkel, vizuális támogatással, segíthetjük az értelmileg akadályozott személyek gondolkodását, tanulását.	nek érzékeltetése , annak bemutatása, hogy a megfelelő támogatással több mindenre képesek vagyunk			
24.	15'	“ KÉK”	A tanulók feladata, hogy egy film ismertető szövegét fordítsák le a példa és a tartalmi szempontok segítségével könnyen érthető szöveggé. Közös ellenőrzés. A könnyen érthető kommunikációval segíthetjük az értelmileg akadályozott személyek beszédértését, a velük való kommunikációt, beszélgetést. A feladat segít a fő tartalmi szempontok elsajátításában.	A KÉK megismerése	Cselekedtetés, megbeszélés	Egyéni, frontális	munkafüzet
	2'	Gondolatbuborék	Otthoni feladat: Keressenek a tanulók az interneten egy értelmi akadályozottsággal élő ismert személyt, ragasszák be fényképét a munkafüzetben kijelölt helyre, pár bemutató sor kíséretében.	Összegzés, tanulás levonása, érzések, gondolatok megfogalmazása	Cselekedtetés és, beszélgetés	Egyéni, frontális	munkafüzet
	5'	Gyűjtőmunka	Összegző gondolatok, lezárás. Minden tanuló fogalmazza meg a munkafüzetben található gondolat buborékba, hogy az elhangzottakból mi a számára legfontosabb gondolatot/	Digitális kompetencia, önálló tanulás, kutatás,	Cselekedtetés	Egyéni munka	Munkafüzet, internet

			gondolatokat. Ha a pedagógus úgy ítéli meg, közös megfogalmazás is lehetséges.	ismeretszerzés			
8.óra							
	3'	Beszámoló	Pár vállalkozó tanuló mutassa be a gyűjtőmunkáját.	Előadókészség, tudásmegosztás	Cselekedtetés	Frontális munka	Munkafüzet
25.	10'	„Alkotás”	A tanulók 3 fős csoportokat alkotnak. Egy művészeti alkotást, például szobrot, festményt kell megalkotni saját magukból, amely egy fogyatékossgal élő személlyel kapcsolatos szituációt ábrázol. A többi csoportnak a feladata értelmezni az alkotásokat.	Ismeretek absztrahálása, kreativitás	Cselekedtetés	Csoportos munka	
26.	5'	„Keresztretjévény”	A tanulók megoldják a keresztretjévényt. Közös ellenőrzés, megbeszélés. Beszélgessenek, mit jelent az esélyegyenlőség.	Ismeretek felelevenítése Fogalom értelmezése	Cselekedtetés, beszélgetés	Egyéni munka, frontális munka	Munkafüzet
27.	2'	„Minek nevezzetek?”	A munkafüzetben felsorolt kifejezésekről döntsék el a tanulók, hogy megfelelő, vagy kerülendő. Beszéljék meg közösen! Kerülendő: - tolószékes, világtalan, süket, szellemi fogyatékos, nyomorék, sánta, béna, néma	A megfelelő terminológia használatának ösztönzése	Cselekedtetés és, magyarázat	Egyéni, frontális	Munkafüzet
28.	20'	„Kampányplakát”	6 csoportot alakítva készítenek a tanulók egy-egy fogyatékos típusnak kampány plakátot. A kis csoportok borítékban kapják meg, hogy melyik fogyatékossgal élő közösségnek gyűjtenek. Fogalmazzák meg a célokat, miért van szükség a gyűjtésre, miben fogja megkönnyíteni az adott közösség/	Előzetes ismeretek integrálása. Empatikus készség és kreativitás, szemléletformálás	Cselekedtetés	Csoportos munka	Csomagoló-papír filctollak

			személy életét. Használják fel az előző órákon szerzett ismereteket. Mutassák be az elkészült plakátokat. Példa: Gyűjtés egy kerekesszékes kisfiúnak átalakított biciklire, hogy könnyebben ki tudjanak mozdulni a családjával.	fejlesztése.			
29.	7'	“Szóháló”	A csoport körbe áll. Elindul a gombolyag adogatása össze-vissza. Akihez oda ér, az mond egy szót, mondatot, gondolatot, ami az érzékenyítő program kapcsán az eszébe jut, vagy meg szeretne osztani társaival.	Visszacsatolás, önkifejezés	Cselekedtetés	Csoportos	Gombolyag

Tanári útmutató

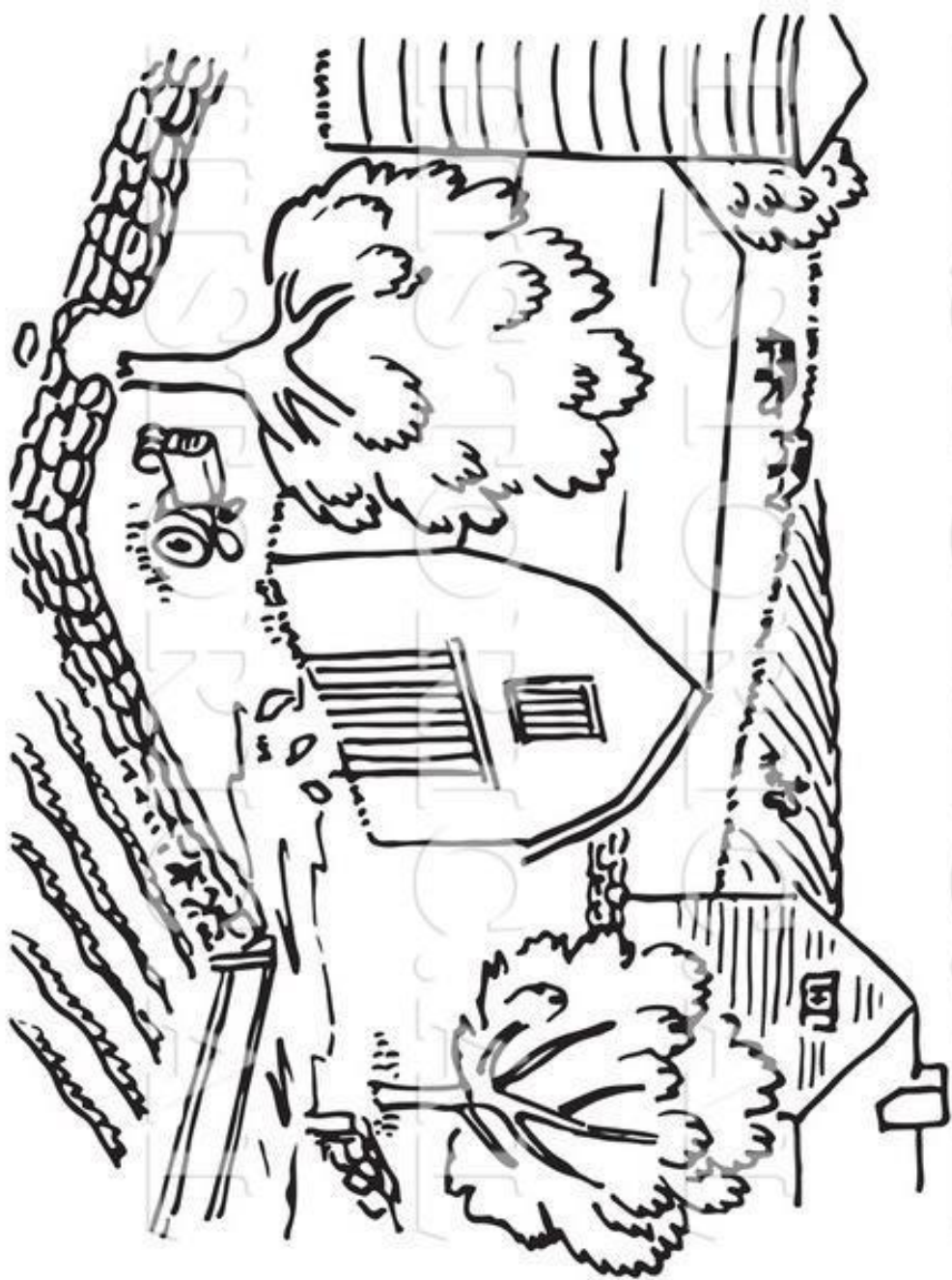
Mellékletek

© Can Stock Photo - csp27801120

y stock photo

© Can Stock Photo - csp6132671

© Can Stock Photo - csp5523764

© Can Stock Photo - csp5180933

2. számú melléklet

Nyisd ki az ablakot!
Mindenkivel fogj kezet!
Töröld le a táblát!
Tedd fel a székedet az asztalra!
Kérek egy hegyes ceruzát!
Kérek egy pohár vizet!
Hány óra van?
Hol találom a kórházat?
Mikor jön a vonat?
Használhatom a mosdót?

A bábeli torony

Az egész földnek ugyanaz volt a nyelve és ugyanazok voltak a szavai. Amikor keletről elindultak, Sineár földjén találtak egy nagy síkságot és ott letelepedtek. Így szóltak egymáshoz: "Gyertek, csináljunk téglát és égessük ki." A téglát épületkő gyanánt szolgált, a szurok pedig kötőanyagul. Azután így szóltak: "Rajta, építsünk várost és tornyot, amelynek teteje az égig ér. Szerezzünk nevet magunknak, és ne szóródjunk szét a földön!"

Akkor az Úr leszállt, hogy megnézzé a várost és a tornyot, amelyet az emberek építettek. Így szólt: "Nézzétek, egy népet alkotnak és egy nyelvet beszélnek. Ez csak a kezdete tevékenységüknek. Ezután semmi sem lesz nekik lehetetlen, aminek a megvalósítását elgondolják. Ezért leszállunk és összezavarjuk a nyelvüket, hogy senki ne értse a másik nyelvét!" Az Úr tehát szétszórta őket onnét az egész földön, s abba kellett hagyniuk a város építését. Ezért nevezik azt Bábelnek, mivel az Úr ott zavarta össze az egész föld nyelvét, és onnét szórta szét őket az Úr, az egész földön.

(Dr. Gál Ferenc fordítása)

4.számú melléklet

Edward király, angol király Léptet fakó lován: Hadd látom, úgymond, mennyit ér A velszi tartomány. (Arany János: A walesi bárdok)	Nyári napnak alkonyúlatánál Megállék a kanyargó Tiszánál Ott, hol a kis Túr siet beléje, Mint a gyermek anyja kebelére. (Petőfi Sándor: A Tisza)
Este van, este van: kiki nyúgalomba! Feketén bólingat az eperfa lombja, Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak, Nagyot koppan akkor, azután elhallgat (Arany János: Családi kör)	Már egy hete csak a mamára Gondolok mindig, meg-megállva. Nyikorgó kosárral ölében, Ment a padlásra, ment serényen. (József Attila: Mama)
Vitézek, mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél? Holott kikeletkor az sok szép madár szól, kivel ember ugyan él; (Balassi Bálint: Egy katonaének)	Hazádnak rendületlenül Légy híve, oh magyar; Bölcsőd az s majdan sírod is, Mely ápol s eltakar. (Vörösmarty Mihály: Szózat)

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, Még zöldel a nyárfa az ablak előtt, De látod amottan a téli világot? Már hó takará el a bérci tetőt. (Petőfi Sándor: Szeptember végén)	Földiekkel játszó Égi tünemény, Istenségnek látszó Csalfa, vak Remény! Kit teremtményének A boldogtalan, S mint védangyalának, Bókol úntalan. (Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez)
Isten, áldd meg a magyart, Jó kedvvel, bőséggel, Nyújts feléje védő kart, Ha küzd ellenséggel; (Kölcsey Ferenc: Himnusz)	Talpra magyar, hí a haza! Itt az idő, most vagy soha! Rabok legyünk vagy szabadok? Ez a kérdés, válaszatok! (Petőfi Sándor: Nemzeti dal)

5. számú melléklet

https://i.facebook.com/1.php?u=https%3A%2F%2Fkatarzis.cafeblog.hu%2F2015%2F06%2F08%2Ffez-a-fejtoro-kidenit-mennyire-lennel-jo-nymozdo%2Famp%2F%2F3fbcd19d%3DlwAR0VJ25fRn6hPOWdyE_gx%9BcrVt0VGO8-3c%2F%2F1JMC4MOMH7Fa%4h%3At3MAJDKcxclh%2F58AEaGv4dqCMGv%3CPTPhwck6%Y80blej%90rYfr5rq_TmDQIdZT5tK59sDPZ07lylcCKdkeFrwGniAOxX6Z8r47AakSvV1wn2LqtLqybJ4q

Segítő kérdések:

1. Figyeljétek a tényérokat és a fára kitűzött listát!
2. Figyeljétek meg a pókhálót! Mennyi idő is kell egy pókháló megszövésére?
3. Látjátok
4. az evezőlapátokat?
5. Vajon a tyúkocska honnan jött ide?
6. A déli oldalon a fáknak általában hosszabbak, dúsabbak az ágaik, akkor mit mutat a sátorra kitűzött zászló?
7. Mivel már tudjuk, merre van dél, csak egy mondóka megállapítani, hogy merre van kelet és nyugat(Mondóka: Előttem van észak, hátam mögött dél. Balra a nap nyugszik, jobbról pedig kél.)az árnyékok pedig egyértelműen tanúsítják, hogy itt most milyen napszak van?
8. Nézzétek meg! Mi látszik a bokor mögött?
9. Az a fiú a napos, aki főz. Ha a fán lévő beosztást nézzük és a hátizsákokon lévő monogramokat, akkor ma nem lehet Sanyi, mert ő a lepkékkel van elfoglalva, a kamerás srác pedig Bálint, mert a B monogramos hátizsákban látszik a kamera-állvány. Csak Petya lehet ma napos. Akkor tegnap ki volt?
- 10.Mikor érik a görögdinnye? Hányadika van ma? Nézzétek meg a napos táblát!

Válaszok 1 szóval:

1. Hány turista van ebben a táborban?

Négy.

2. Ma jöttek vagy néhány nappal ezelőtt?

Néhány nappal ezelőtt.

3. Mivel jöttek ide?

Csónakkal.

4. Milyen messze van a tábortól a legközelebbi falu?

Egészen közel.

5. Honnan fúj a szél?

Délről.

6. Milyen napszak van?

Reggel.

7. Hol van Sanyi?

Pillangókat kerget, a bokor mögött kikandikál a háló.

8. Ki volt tegnap este az ügyeletes?

Karcsi

9. Mi a mai dátum?

Augusztus 8.